

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μίλτος Σαχτούρης: *Ο στρατιώτης ποιητής*

(Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σ. 71)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία συνθέτουν την εικόνα της εποχής που γράφτηκε το ποίημα;
2. “*Η ποίησή μου, είπε ο Σαχτούρης, είναι μια συνεχής αυτοβιογραφία*”¹. Ποια στοιχεία από το ποίημα θεωρείτε ότι συμφωνούν μ’ αυτόν το χαρακτηρισμό;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Τι υποδηλώνει κατά τη γνώμη σας ο τίτλος του ποιήματος²; Μπορεί να είναι κανείς ταυτόχρονα στρατιώτης και ποιητής;
2. Πώς συνδέεται, κατά τη γνώμη σας, ο τίτλος με το στίχο “*δεν έχω γράψει ποιήματα*”;
3. Ο Μίλτος Σαχτούρης χρησιμοποιεί στην ποίησή του ένα καθημερινό σχεδόν λεξιλόγιο με φράσεις που συνήθως επαναλαμβάνονται. Να σχολιάσετε το ύφος του ποιήματος και να εξηγήσετε το ρόλο που παίζουν οι επαναλήψεις.
4. Το θεματικό κέντρο του κειμένου είναι ο πόλεμος. Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τις λέξεις που επέλεξε ο ποιητής προκειμένου να αναδείξει το συγκεκριμένο θέμα.
5. Ποια είναι η σημασία των παρελθοντικών χρόνων που χρησιμοποιεί ο ποιητής στο συγκεκριμένο ποίημα; Τι υποδηλώνει ο ενεστώτας του ρήματος “*καρφώνω*” σε σχέση με τους παρελθοντικούς χρόνους του ποιήματος;

¹ Η εξήγηση που δίνει ο ίδιος ο Σαχτούρης στη φράση αυτή είναι: “*Μοιάζει και πρέπει να διαβάζεται - σαν ένα είδος υποσυνείδητου ημερολόγιου της ζωής μου, ως σήμερα*”.

² “Ο στρατιώτης” ως ομοίωτος ονοματικός προσδιορισμός δίνει ένα κύριο γνώρισμα στο ουσιαστικό ποιητής. Τονίζεται δηλαδή περισσότερο ο στρατιώτης.

6. Ποιες λέξεις εκφράζουν τα συναισθήματα της φρίκης και του φόβου που προκάλεσε ο πόλεμος;
7. Ποια είναι η σημασία της επανάληψης: “Μέσα σε κρότους, μέσα σε κρότους πέρασε η ζωή μου”;
8. “Την μίαν ημέρα έτρεμα, την άλλη ανατρίχιαζα”. Ποια είναι η λειτουργία του πρώτου ενικού προσώπου;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Πώς συσχετίζεται, κατά τη γνώμη σας, η άρνηση που εκφράζεται στον πρώτο στίχο με το υπόλοιπο ποίημα;
2. Πώς συνδέεται στην τρίτη στροφή ο στίχος “δεν έχω γράψει ποιήματα” με την εικόνα “μόνο σταυρούς σε μνήματα καρφώνω”;
3. Τι υποδηλώνει κατά τη γνώμη σας το ρήμα “καρφώνω” στο τέλος της τρίτης στροφής³;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Γ. Σαραντάρης: Δεν είμαστε ποιητές⁴

“Δεν είμαστε ποιητές σημαίνει φεύγουμε
 Σημαίνει εγκαταλείπουμε τον αγώνα
 Παρατάμε τη χαρά στους ανίδεους
 Τις γυναίκες στα φιλιά του ανέμου
 Και στη σκόνη του καιρού
 Σημαίνει πως φοβόμαστε
 Και η ζωή μας έγινε ξένη
 Ο θάνατος βραχνάς”

(απόσπασμα)

Να συγκρίνετε την αποκήρυξη της ποιητικής ιδιότητας, όπως προβάλλεται στα δύο ποιήματα των Μίλτου Σαχτούρη και Γιώργου Σαραντάρη.

Μ. Αναγνωστάκης: Επίλογος⁵

³ Να ληφθεί υπόψη ότι ο ποιητής χρησιμοποιεί πολύ συχνά στα ποιήματά του το ρήμα αυτό. Σε άλλο ποίημά του αναφέρει: “Ναι την καρδιά μας καρφώνει, ώστε είναι λοιπόν ποιητής”.

*Οι σίχοι αυτοί μπορεί και να 'ναι οι τελευταίοι
Οι τελευταίοι στους τελευταίους που θα γραφτούν
Γιατί οι μελλούμενοι ποιητές δε ζούνε πια
Αυτοί που θα μιλούσανε πεθάναν όλοι νέοι
Τα θλιβερά τραγούδια τους γενήκανε πουλιά
Σε κάποιον άλλον ουρανό που λάμπει ξένος ήλιος
Γενήκαν άγριοι ποταμοί και τρέχουνε στη θάλασσα
Και τα νερά τους δεν μπορείς να ξεχωρίσεις
Στα θλιβερά τραγούδια τους φύτρωσε ένας λωτός
Να γεννηθούμε στο χυμό του εμείς πιο νέοι.*

Πώς αντιμετωπίζει ο Αναγνωστάκης τη σχέση ποιητικής τέχνης και εποχής στο παραπάνω ποίημα; (Το ποίημα αυτό γράφτηκε το 1951, μετά τον εμφύλιο).

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ο ποιητής δηλώνει ότι δεν έχει γράψει ποιήματα. Κι όμως το ποίημα αυτό αναιρεί τη δήλωση αυτή. Πώς ερμηνεύετε αυτή την αντίφαση;
2. Σύμφωνα με μια άποψη τα σταθερά δομικά στοιχεία στην ποιητική του Σαχτούρη είναι:
 - α) “Μια ιστορία - μήνυμα”
 - β) Η “σκηνική διάρθρωση” και
 - γ) Η “ιδεοπλαστική εικόνα”.

Πώς αντιλαμβάνεστε τα στοιχεία αυτά στο συγκεκριμένο ποίημα⁶;

3. Μπορεί η τέχνη να υπηρετήσει κάποιους συγκεκριμένους στόχους; Ποια είναι η γνώμη σας για τη στρατευμένη τέχνη; (Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σ' ένα κείμενο που να μην υπερβαίνει τις 300 λέξεις).
4. Να βρείτε τις λέξεις που έχουν σχέση με την κεντρική ιδέα του ποιήματος και να τις σχολιάσετε από πλευράς ακουστικής και περιεχομένου.

⁴ Σοκόλης Π., (επιμ. Αλέξ. Αργυρίου), *Η ελληνική ποίηση*, τ.Δ', εκδ. Σοκόλη, σ. 80. Το ποίημα γράφτηκε στις 2-4-1938.

⁵ Σοκόλης Π., ό.π., τ. Ε', σ. 214.

⁶ Δάλλας Γ., *Εισαγωγή στην ποιητική του Μίλτου Σαχτούρη*, εκδ. Κείμενα, Αθήνα 1979, σ. 61. Ο Γιάννης Δάλλας υποστηρίζει ότι “η εικόνα είναι η κυρίαρχη τεκτονική του μονάδα, κι ότι υποβαστάζει την ιδέα και ταυτόχρονα την έκφρασή της”.